Alles 19. aastasaja teisel poolel tekkis endisest kohast 0.5 km edela poole, Pühajärve mõisa maa-alale, uus alevik — niinim. Nuustaku, mis ka viimse ajani järjekindlalt on suurenenud. Läinud aastasaja lõpuks oli alevik juba kaunis kogukaks kujunenud ja hariduslised püüded ja kultuurilised nõuded välja kujunema hakanud; nimelt oli siis alevikul oma kool avatud, apteek asutatud ja 1890. a. Vastse-Otepää vallas asutatud karskuseselts alevikku üle toodud, kus ta siis raamatukogu ja teemaja avab. 1896. a. asutatakse ka Tuletõrje-selts ja 1905. a. Laenu- ja Hoiu-ühisus. 1907. a. avatakse varemini asutatud Kooliseltsi eestvõttel progümnaasium. Nimetatud kooli avamise tegid võimalikuks vabamad ajad, mis järgnesid 1905. ja 1906. aastale. 1906. a. asutati Pärnu Kooliseltsi eeskujul ka Otepäässe Kooliselts, mis rahva poolt elavat osavõttu leidis: juba asutamisaasta lõpul ulatus ta liikmete arv 170-ni. Seltsi peakoosolekul nääripäeval 1907 otsustati avada sama aasta sügisel emakeelne progümnaasium, milleks energiliselt tööle asuti, korraldades pidusid, kontserte ja kõnesid ainelise toetuse muretsemiseks. Juulikuus saab seltsi saadik Riias õpekonna kuraatorilt loa kooli avamiseks tingimusega, et kodumaa geograafia ja ajalugu õpetataks vene keeles. Sügisel algab kool oma tegevust üüriruumes. 1909. a. ehitab selts Pühajärve mõisa maale alevi servale metsa äärde uue kahekordse koolimaja 6 klassiga, saali ja kõrvalruumidega. Niiviisi töötab kool, võideldes Vene valitsuse tagakiusamise ja aineliste raskustega kuni 1917. a. Hiljemini muutub progümnaasium keskkooliks ja saab toetust riigilt. — Otepääs elanud tegelasist olgu mainitud kõige pealt Adrian Virginius, kes 1694.—1706. a. Otepääs kirikuõpetajaks oli. Põhjasõja ajal viisid venelased ta ühes köster Erdmanniga Tartu ja lasksid seal maha, süüdistades salakuulamises rootslaste kasuks. Hilisema aja tegelasena elas Otepääs Dr. Jakob Hurt (1872—1880), kes siit „Eesti Aleksandri kooli komiteesid tööle õhutas, rahvaluule korjamisele vaimustas ja Eesti Kirjameeste Seltsi juhatas". Kihelkonnakooli õpetajana töötas siin kauemat aega (1883—1908) ka ärkamisaegne eesti jutukirjanik Jakob Pärn.

Alev tehakse iseseisvaks ja moodustatakse 1919. a. alevivalitsus. 1922. a. võetakse alevi nimeks senise saksapärase Nuustaku (Nusstag) asemele endine ja ajalooline Otepää.

Rändajaile. Vt. Otepää kihelkonna kirjeldus lhk. 325—328.

Kirjanduslised allikad: Nuustaku Kooliseltsi ja kooli kümneaastane tegevus 1907.—1917. a. Tartus. — Naelapea G.: Pilke Otepää minevikku. „Agu" 1924, nr. 37, 38. — Eisen, M. J.: Otepää. „Odamees" 1924, nr. 10. — Teised vt. Otepää kihelk. lhk. 324.

[**Kaastöölised:** Prov. V. Jentson (päevapildid ja mitmesuguseid arvustikulisi teateid, korrektuuri lugenud); üliõp. V. Matiisen (alevi plaan); mag. geogr. J. Rumma (ptk. „Arvustik", „Vaimline elu", „Tervishoiulised olud", „Ajalugu" osalt, kartomeetrilised andmed, toimetustöö); mag. geogr. A. Tammekann (ptk-d „Asend", „Loodus", „Inimene", 1923. a. koha peal andmeid kogunud ja esialgse aleviplaani kavandi valmistanud); üliõpil. J. Õunapuu (ptk. „Ajalugu" osalt, 1922. a. ajaloolisi andmeid koha peal kogunud).]